
MONOGRAFIE PRAWNICZE

GRZEGORZ RZAŚA • NIEWAŻNOŚĆ POSTĘPOWANIA
SĄDOWOADMINISTRACYJNEGO
JAKO PODSTAWA SKARGI KASACYJNEJ

Polecamy nasze publikacje:

Marek Wierzbowski, Aleksandra Wiktorowska (red.)

**KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO.
KOMENTARZ**

Duże Komentarze Becka

Roman Hauser, Marek Wierzbowski (red.)

**PRAWO O POSTĘPOWANIU PRZED SĄDAMI
ADMINISTRACYJNYMI. KOMENTARZ**

Duże Komentarze Becka

Barbara Adamiak, Janusz Borkowski

**KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO.
KOMENTARZ, wyd. 11**

Komentarze Kodeksowe

Roman Hauser (red.)

POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE W ADMINISTRACJI, wyd. 5

Duże Komentarze Becka

Robert Kędziora

**KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO.
KOMENTARZ, wyd. 3**

Komentarze Becka

Wojciech Sawczyn

**ŚRODKI DYSCYPLINOWANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
W PRAWIE O POSTĘPOWANIU PRZED SĄDAMI
ADMINISTRACYJNYMI**

Monografie Prawnicze

Legalis

System Informacji Prawnej

www.sklep.beck.pl

NIEWAŻNOŚĆ
POSTĘPOWANIA
SĄDOWO-
ADMINISTRACYJNEGO
JAKO PODSTAWA
SKARGI KASACYJNEJ

GRZEGORZ RZAŚA

WYDAWNICTWO C.H. BECK
WARSZAWA 2011

Wydawca:
Joanna Ziemiecka

© **Wydawnictwo C.H. Beck 2011**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-3324-3

ISBN e-book 978-83-255-3325-0

Spis treści

Wykaz skrótów.....	IX
Wykaz literatury.....	XIII
Orzecznictwo.....	XXXVII
Wstęp.....	1
Rozdział I. Istota i zakres nieważności postępowania sądowoadministracyjnego.....	11
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	11
§ 2. Nieważność postępowania sądowoadministracyjnego jako kwalifikowana postać uchybień procesowych.....	15
§ 3. Problem orzeczeń nieistniejących w postępowaniu sądowoadministracyjnym.....	28
§ 4. Nieważność postępowania sądowoadministracyjnego jako podstawa skargi o wznowienie postępowania.....	44
§ 5. Nieważność postępowania sądowoadministracyjnego a podstawy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.....	52
§ 6. Nieważność postępowania sądowoadministracyjnego a podstawy wniosku Prezesa NSA o unieważnienie prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego.....	56
§ 7. Wnioski.....	58
Rozdział II. Podstawy skargi kasacyjnej (ogólna charakterystyka).....	61
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	61
§ 2. Pojęcie podstaw skargi kasacyjnej.....	67
§ 3. Funkcje podstaw skargi kasacyjnej.....	70
§ 4. Klasyfikacja podstaw skargi kasacyjnej.....	77
§ 5. Wnioski.....	89
Rozdział III. Konstytucyjne aspekty nieważności postępowania sądowoadministracyjnego jako podstawy skargi kasacyjnej.....	91
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	91
§ 2. Nieważność postępowania sądowoadministracyjnego a prawo do sądu.....	94
I. Źródła prawa do sądu.....	94

II. Związek uprawnień składających się na prawo do sądu z poszczególnymi przesłankami nieważności postępowania sądownoadministracyjnego.....	102
§ 3. Nieważność postępowania sądownoadministracyjnego a zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego.....	111
§ 4. Nieważność postępowania sądownoadministracyjnego a zasada równości i zasada legalizmu.....	124
§ 5. Wnioski.....	128
Rozdział IV. Przesłanki nieważności postępowania sądownoadministracyjnego związane z prawem dostępu do sądu.....	
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	131
§ 2. Niedopuszczalność drogi sądowej.....	132
§ 3. Braki w zakresie zdolności sądowej i procesowej oraz naruszenie zasad reprezentacji.....	136
§ 4. Uchybienia związane z naruszeniem zasady <i>ne bis in idem</i>	154
§ 5. Wydanie przez WSA orzeczenia w sprawie, w której właściwy jest NSA (art. 183 § 2 pkt 6 PrPostAdm).....	165
§ 6. Wnioski.....	171
Rozdział V. Nieważność postępowania przed sądem administracyjnym spowodowana naruszeniem prawa strony do należytej obsady sądu.....	
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	175
§ 2. Skład sądu orzekającego sprzeczny z przepisami prawa.....	176
§ 3. Udział w rozpoznaniu sprawy sędziego wyłączonego z mocy ustawy.....	184
§ 4. Wnioski.....	202
Rozdział VI. Nieważność postępowania przed sądem administracyjnym wywołana naruszeniem prawa strony do ukształtowania procedury zgodnie z zasadą sprawiedliwości i jawności.....	
§ 1. Uwagi wprowadzające.....	205
§ 2. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw – ogólna charakterystyka.....	206
§ 3. Pozbawienie strony możliwości obrony – analiza sytuacji typowych.....	226
I. Uwagi wprowadzające.....	226
II. Przyczyny leżące poza sądem.....	228
1. Upadłość strony.....	228
2. Stan psychiczny strony.....	229
3. Nieporadność strony.....	231

4. Prawo strony do korzystania z pomocy tłumacza	234
5. Prawo pomocy.....	236
6. Prawa osoby pozbawionej wolności.....	239
7. Śmierć pełnomocnika.....	241
8. Ustanowienia kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu.....	242
III. Przyczyny leżące po stronie sądu	243
1. Doręczanie odpisów pism stron.....	243
2. Doręczanie zawiadomień o terminach posiedzeń sądowych	246
3. Odroczenie rozprawy.....	263
4. Niedopuszczenie pełnomocnika do udziału w postępowaniu.....	302
5. Prawo strony do przedstawienia stanowiska na rozprawie	305
6. Zapewnienie stronie dostępu do akt sprawy	308
7. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie.....	311
§ 4. Wnioski.....	313
Rozdział VII. Wymagania formalne skargi kasacyjnej do NSA opartej na zarzucie nieważności postępowania	317
§ 1. Uwagi wprowadzające	317
§ 2. Skarga kasacyjna jako kwalifikowane pismo strony.....	319
§ 3. Wnioski.....	332
Zakończenie.....	335
Indeks rzeczowy	347

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

d.KPC.....	rozporządzenie Prezydenta RP z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 83, poz. 651, tekst jedn.: Dz.U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934, oraz Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394)
KC.....	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
Konstytucja RP	ustawa z 2.4.1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
Konwencja.....	Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KP.....	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KPA.....	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.)
KPC.....	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
OrdPod.....	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)
PostEgzAdm.....	ustawa z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.)
PrPostAdm	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1270 ze zm.)
PrUN.....	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.)
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.)
PrUstrSAdm	ustawa z 25.7.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)

Regulamin WSA..... rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 18.9.2003 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 169, poz. 1646)

2. Organy orzekające

ETPC Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS Europejski Trybunał Sprawiedliwości (właściwie: Trybunał Sprawiedliwości jako jeden z trzech organów sądowych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej)
NSA Naczelny Sąd Administracyjny
SA Sąd Apelacyjny
SN Sąd Najwyższy
TK Trybunał Konstytucyjny
WSA wojewódzki sąd administracyjny

3. Czasopisma i publikatory

AUWr..... Acta Universitatis Wratislaviensis
Legalis System Informacji Prawnej wydawnictwa C.H. Beck
LEX..... System Informacji Prawnej wydawnictwa Wolters Kluwer „Lex OMEGA”
LexPolonica System informacji prawnej wydawnictwa Lexis-Nexis „LexPolonica Maxima”
MoP..... Monitor Prawniczy
NP..... Nowe Prawo
ONSA..... Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSA..... Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSG..... Orzecznictwo Sądów w Sprawach Gospodarczych
OSNAP..... Orzecznictwo SN. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC..... Orzecznictwo SN. Izba Cywilna
OSNCP..... Orzecznictwo SN. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNKW Orzecznictwo SN. Izba Karna i Wojskowa
OSNP..... Orzecznictwo SN. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych

Wykaz skrótów

OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK ZU	Orzecznictwo TK. Zbiór Urzędowy
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
POP	Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
PP	Przegląd Podatkowy
PPC	Polski Proces Cywilny
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPP	Przegląd Prawa Publicznego
PS	Przegląd Sądowy
Rej.	Rejent
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
ST	Samorząd Terytorialny
Wok.	Wokanda
Zb. Urz.	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia Izby Cywilnej
ZNSA	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

4. Inne skróty

art.	artykuł
Baza NSA	baza orzeczeń na stronie www.nas.gov.pl
m.in.	między innymi
n.	następny
np.	na przykład
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
r.	rok
RPD	Rzecznik Praw Dziecka
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
s.	strona
tj.	to jest
tzn.	to znaczy
uchw.	uchwała
uchw. (7)	uchwała składu 7 sędziów

Wykaz skrótów

UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
uzas.	uzasadnienie
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
zm.	zmiana (-y)

Wykaz literatury

- Adamiak B.*, Glosa do wyroku WSA w Gliwicach z dnia 20.1.2005 r., IV SAB/GI 23/04, OSP 2006, Nr 7–8, poz. 84
- Adamiak B.*, Koncepcja nieważności w prawie administracyjnym, w: Współczesne europejskie problemy prawa administracyjnego i administracji publicznej, pod red. *A. Błasia* i *K. Nowackiego*, Wrocław 2005
- Adamiak B.*, Koncepcja sankcji nieważności w postępowaniu sądownoadministracyjnym, w: *Ratio est anima legis*. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Trzczińskiego, pod red. *J. Górala*, *R. Hausera*, *J. Repela*, *M. Zirka-Sadowskiego*, Warszawa 2007
- Adamiak B.*, Model sądownictwa administracyjnego a funkcje sądownictwa administracyjnego, w: Polski model sądownictwa administracyjnego, pod red. *J. Stelmasiaka*, *J. Niczyפורuka* i *S. Fundowicza*, Lublin 2003
- Adamiak B.*, O podmiotowości organów administracji publicznej w postępowaniu sądownoadministracyjnym, PiP 2006, Nr 11
- Adamiak B.*, Odwołanie w polskim systemie postępowania administracyjnego, Wrocław 1980
- Adamiak B.*, Przesłanki tożsamości sprawy sądownoadministracyjnej, ZNSA 2007, Nr 1
- Adamiak B.*, Rozgraniczenie właściwości sądów w polskim systemie prawnym, w: Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980–2005, Warszawa 2005, s. 14–15
- Adamiak B.*, Uwagi o modelu dwuinstancyjnego postępowania sądownoadministracyjnego, w: Procedura administracyjna wobec wyzwań współczesności. Profesorowi zwyczajnemu dr. hab. Januszowi Borkowskiemu przyjaciele i uczniowie, Łódź 2004
- Adamiak B.*, Wadliwość decyzji administracyjnej, Wrocław 1986
- Adamiak B.*, Zagadnienie decyzji nieistniejących w postępowaniu administracyjnym, AUWr Nr 1022, Prawo CLXVIII, Wrocław 1990
- Adamiak B.*, Zagadnienia ogólne procesowego prawa administracyjnego, w: System prawa administracyjnego. Tom 9. Prawo procesowe administracyjne, pod red. *R. Hausera*, *Z. Niewiadomskiego*, *A. Wróbla*, Warszawa 2010
- Adamiak B.*, Zasada równego prawa do sądu administracyjnego w polskim prawie, PS 2003, Nr 7–8
- Adamiak B.*, Zgodność aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą – jako przesłanka prawidłowości decyzji administracyjnej, PS 2007, Nr 1
- Adamiak B.*, w: *B. Adamiak*, *J. Borkowski*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2009

- Adamiak B., Borkowski J.*, *Metodyka pracy sędziego w sprawach administracyjnych*, Warszawa 2009
- Adamiak B.*, w: *B. Adamiak, J. Borkowski*, *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Warszawa 2008
- Akerberg A.*, *Środki odwoławcze. Komentarz do art. 393–441 Kodeksu Postępowania Cywilnego*, Warszawa 1933
- Allerhand M.*, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, cz. I*, Lwów 1932
- Allerhand M.*, *Wznowienie procesu według projektu polskiej procedury cywilnej*, *Głos Prawa* 1927, Nr 9–11
- Babiarz S.*, w: *S. Babiarz, B. Dauter, S. Marciniak, A. Mudrecki*, *Doradca podatkowy przed sądem administracyjnym*, Warszawa 2009
- Banaszak B.*, *Konstytucyjne ujęcie zasady niezawisłości sędziowskiej w Polsce*, *ZNSA* 2009, Nr 6
- Barut-Skuptień B.*, *Współuczestnictwo procesowe w postępowaniu sądownoadministracyjnym*, *PPP* 2007, Nr 9
- Bąkowski T.*, *Udział sądów administracyjnych w kształtowaniu pojęć i konstrukcji prawa administracyjnego*, w: *Orzecznictwo w systemie prawa. II Konferencja Naukowa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego oraz Wolters Kluwer Polska. Gdańsk, 17–18.9.2007*, pod red. *T. Bąkowskiego, K. Grajewskiego, J. Warylewskiego*, Warszawa 2008
- Bielska-Brodziak A.*, *Interpretacja tekstu prawnego na podstawie orzecznictwa podatkowego*, Warszawa 2009
- Bieniek G.*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz*, pod red. *K. Piaseckiego*, Warszawa 2006
- Bładowski B.*, *Orzeczenia nie istniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, *NP* 1991, Nr 1
- Bładowski B.*, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2007
- Bładowski B.*, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2006
- Błachucki M.*, *Dostęp do akt sprawy administracyjnej na podstawie Kodeksu postępowania administracyjnego a dostęp do informacji publicznej znajdującej się w aktach sprawy administracyjnej*, w: *Dostęp do informacji publicznej w Polsce i w Europie – wybrane zagadnienia prawne*, pod red. *E. Pierzchały i M. Woźniak*, Opole 2010
- Błachucki M.*, *Ewolucja i konstytucjonalizacja prawa dostępu do akt administracyjnych w prawie wspólnotowym (na przykładzie wspólnotowego prawa konkurencji)*, w: *Karta praw podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym*, pod red. *A. Wróbla*, Warszawa 2009
- Błaszczak Ł.*, *Głosa do postanowienia SN z dnia 17.11.2005 r., I CK 298/05*, *Rej.* 2007, Nr 1
- Błaszczak Ł.*, *Orzeczenia nieistniejące (sententia non existens) w sądowym postępowaniu cywilnym*, w: *Wokół problematyki orzeczeń*, pod red. *Ł. Błaszczaka*, Toruń 2007
- Błońska B., Rząsa G.*, *Głosa do postanowienia SN z dnia 3.10.2005 r., III SO 19/05*, *Przełęcz Sejmowy* 2006, Nr 3

- Bodio J.*, w: *J. Bodio, T. Demendecki, A. Jakubecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. *A. Jakubeckiego*, Warszawa 2008
- Bogusz M.*, Powaga rzeczy osądzonej w nowym postępowaniu sądowoadministracyjnym, PiP 2004, Nr 6
- Bojanowski E.*, w: Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądami administracyjnymi, pod red. *J. Langa*, Warszawa 2010
- Borkowski G.*, Skarga kasacyjna – po roku obowiązywania ustawy, MoP 2005, Nr 3
- Borkowski J.*, Kontrola zgodności z prawem decyzji administracyjnych sprawowana przez Naczelnego Sąd Administracyjny, NP 1985, Nr 9
- Borkowski J.*, Przepisy postępowania cywilnego w procedurze sądu administracyjnego, w: Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza, pod red. *A. Marciniaka*, Łódź 1998
- Borkowski J.*, Reforma polskiego sądownictwa administracyjnego, PiP 2002, Nr 5
- Borkowski J.*, Sądownictwo administracyjne na ziemiach polskich, ZNSA 2006, Nr 1
- Borkowski J.*, Ustawy o dwuinstancyjnym sądownictwie administracyjnym – cz. II, MoP 2003, Nr 8
- Broniewicz W.*, Apelacja, kasacja i skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym (Problematyka terminologiczna), PiP 1999, Nr 3
- Broniewicz W.*, Jawność jako konstytucyjna zasada procesu cywilnego Polski Ludowej, NP 1954, Nr 5–6
- Broniewicz W.*, Kognicja sądu drugiej instancji w razie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji lub nierozpoznania przez ten sąd istoty sprawy, PS 1997, Nr 4
- Broniewicz W.*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2005
- Broniewicz W.*, Prawomocność orzeczeń w postępowaniu cywilnym, *Studia Iuridica* 1976, Nr 5
- Broniewicz W.*, Reprezentacja według kodeksu postępowania cywilnego, NP 1966, Nr 7–8
- Broniewicz W.*, Stanowisko syndyka upadłości w procesach z jego udziałem, PiP 1993, Nr 2
- Broniewicz W.*, Umorzenie postępowania w procesie cywilnym, w: Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki, Warszawa–Wrocław 1967
- Broniewicz W.*, Wznowienie postępowania cywilnego (dokończenie), Pal. 1968, Nr 1
- Broniewicz W.*, Wznowienie postępowania cywilnego, Pal. 1967, Nr 12
- Broniewicz W.*, Zdolność sądowa w postępowaniu cywilnym, NP 1966, Nr 5
- Chlebny J.*, Sądowa kontrola administracji w świetle rekomendacji Rady Europy, PiP 2005, Nr 12
- Chlebny J.*, Standardy Rady Europy i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w procedurze administracyjnej i sądowoadministracyjnej, w: Postępowanie administracyjne w Europie, pod red. *Z. Kmiecika*, Warszawa 2010

- Chlebny J.*, Udostępnianie stronie akt sprawy administracyjnej a prawo do sądu, ZNSA 2008, Nr 3
- Chrapusta M.*, Głos w dyskusji: Reforma sądownictwa administracyjnego w Polsce, Casus wiosna 2002
- Chróścielewski W.*, Strony i uczestnicy postępowania sądownoadministracyjnego, PiP 2004, Nr 9
- Chróścielewski W.*, Wszczęcie postępowania sądownoadministracyjnego, PiP 2004, Nr 3
- Chróścielewski W., Kmieciak Z., Tarno J.P.*, Reforma sądownictwa administracyjnego a standardy ochrony praw jednostki, PiP 2002, Nr 12
- Chróścielewski W., Tarno J.P.*, Z problematyki wznowienia postępowania administracyjnego oraz sądownoadministracyjnego, ST 1996, Nr 5
- Cieślak M.*, Nieważność orzeczeń w procesie karnym PRL, Warszawa 1965
- Cieślak M.*, Podstawowe pojęcia dotyczące rewizji według KPK., Pal. 1960, Nr 9
- Cieślak S.*, Formalizm postępowania cywilnego, Warszawa 2008
- Cieślak S.*, W kwestii możliwości przyjęcia odmiennych skutków procesowych niezachowania przez skarżącego wymagań prawnych apelacji, kasacji i zażalenia, MoP 2002, Nr 11
- Cieślak S.*, Zasada formalizmu przy wnoszeniu środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym, PS 2001, Nr 4
- Cieśliński M.M.*, W kwestii stosowania art. 5 KPC, PS 1999, Nr 4
- Ciszewski J.*, Postępowanie w zakresie obrotu zagranicznego przed sądami administracyjnymi, PS 2006, Nr 10
- Czepita S.*, Zagadnienie orzeczeń nieistniejących w postępowaniu cywilnym w świetle koncepcji czynności konwencjonalnych, w: Konwencjonalne i formalne aspekty prawa, pod red. S. Czepity, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2006
- Czeszejko-Sochacki Z.*, Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Ogólna charakterystyka), PiP 1997, Nr 11-12
- Dalka S.*, Glosa do postanowienia SN z dnia 6.8.1975 r., II CZ 114/75, OSPiKA 1977, Nr 7-8
- Dauter B.*, Metodyka pracy sędziego sądu administracyjnego, Warszawa 2009
- Dauter B.*, Zarys metodyki pracy sędziego sądu administracyjnego, Warszawa 2008
- Dauter B., Drachal J., Niezgódka-Medek M.*, Wzory pism i orzeczeń w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Warszawa 2006
- Dauter B.*, w: B. Dauter, B. Gruszczyński, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, Kraków 2009
- Dauter B.*, w: S. Babiarczyk, B. Dauter, S. Marciniak, A. Mudrecki, Doradca podatkowy przed sądem administracyjnym, Warszawa 2009
- Dąbek D.*, Prawo sędziowskie w polskim prawie administracyjnym, Warszawa 2010

- Dąbek D.*, Prawo sędziowskie w polskim prawie administracyjnym?, w: Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego, pod red. *J. Bocia* i *A. Chajbowicza*, Wrocław 2009
- Defecińska-Tomczak K.*, Postępowanie przed wojewódzkim sądem administracyjnym w: Polskie sądownictwo administracyjne, pod red. *Z. Kmiecika*, Warszawa 2006
- Dmowski S.*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz, pod red. *K. Piaseckiego*, Warszawa 2006
- Dobrzański B.*, Glosa do orzeczenie SN z dnia 20.1.1966 r., II PR 37/65, NP 1966, Nr 11
- Dobrzański B.*, Recenzja pracy M. Piekarskiego „Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w postępowaniu cywilnym”, NP 1965, Nr 4
- Doda Z., Gaberle A.*, Kontrola odwoławcza w procesie karnym. Orzecznictwo SN. Komentarz. Tom 2, Warszawa 1997
- Dolecki H.*, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2007
- Drachal J., Wiktorowska A., Rząsa G.*, w: Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, pod red. *R. Hausera* i *M. Wierzbowskiego*, Warszawa 2011
- Duda A.*, Interes prawny w polskim prawie administracyjnym, Warszawa 2008
- Duniewska Z.*, Systematyka prawa administracyjnego, w: System prawa administracyjnego. Tom 1. Instytucje Prawa Administracyjnego, pod red. *R. Hausera*, *Z. Niewiadomskiego*, *A. Wróbla*, Warszawa 2010
- Dynia A.*, Prawo do sądu w świetle Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w: Karta praw podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym, pod red. *A. Wróbla*, Warszawa 2009
- Ereciński T.*, Apelacja i kasacja w procesie cywilnym, Warszawa 1996
- Ereciński T.*, Apelacja w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2009
- Ereciński T., Gudowski J., Iwulski J.*, Komentarz do prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, Warszawa 2002
- Ereciński T.*, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, pod red. *T. Erecińskiego*, t. II, Warszawa 2006
- Ergec R.*, Preventing backlog in administrative justice. General report, Luksemburg 2010 (publikacja w wersji elektronicznej dostępna na stronie internetowej: http://www.juradmin.eu/colloquia/2010/General_Report_2010_EN.pdf)
- Frey T.*, Relacja urząd – obywatel a standardy dobrej administracji, Biuletyn RPO – Materiały Nr 58, Warszawa 2007
- Galligan D., Matczak M.*, Strategia orzekania sądowego. O wykonywaniu władzy dyskrecjonalnej przez sędziów sądów administracyjnych w sprawach gospodarczych i podatkowych, Warszawa 2005
- Galster J.*, O tak zwanym kontekście Konstytucji, w: Księga pamiątkowa profesora Eugeniusza Ochendowskiego, Toruń 1999
- Gapska E.*, Wady orzeczeń sądowych, Warszawa 2009

- Garlicki L.*, w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, pod red. *L. Garlickiego*, t. III, Warszawa 2003
- Garlicki L.* w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, pod red. *L. Garlickiego*, t. IV, Warszawa 2005
- Garlicki L.*, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2004
- Garlicki L.*, Przegląd orzecznictwa TK za rok 2008, PS 2009, Nr 10
- Garlicki S.*, Opracowanie rewizji w procesie cywilnym, Biuletyn Naczelnej Rady Adwokackiej 1956, Nr 3
- Garlicki S.*, Przemówienie w procesie cywilnym, Pal. 1966, Nr 9
- Gizbert-Studnicki T.*, Zasady i reguły prawne, PiP 1988, Nr 3
- Gniewek E.*, Utrata zdolności sądowej przez osobę prawną w trakcie procesu, Rej. 1998, Nr 5
- Goldberger S.*, Podrobienie podpisu powoda na pełnomocnictwie jako przyczyna wznowienia, Polski Proces Cywilny 1938
- Gołąb S.*, Wznowienie postępowania, Głos Prawa 1928, Nr 9-12
- Gomułowicz A.*, Aspekt prawotwórczy sądownictwa administracyjnego, Warszawa 2008
- Gomułowicz A.*, Sędzia sądu administracyjnego a prawotwórstwo sądowe – zasadnicze dylematy, ZNSA 2007, Nr 4
- Gostyński Z.*, w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, pod red. *Z. Gostyńskiego*, t. I, Warszawa 1998
- Góra-Błaszczkowska A.*, Apelacja. Zażalenie. Wznowienie postępowania. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Komentarz, Warszawa 2006
- Góra-Błaszczkowska A.*, Orzeczenia w procesie cywilnym. Art. 316–366 KPC. Komentarz, Warszawa 2003
- Góra-Błaszczkowska A.*, Postanowienia sądu pierwszej instancji w procesie cywilnym, Warszawa 2002
- Góra-Błaszczkowska A.*, Środki zaskarżenia. Art. 376–424¹² KPC. Komentarz, Warszawa 2009
- Góra-Błaszczkowska A.*, Zasada równości stron w procesie cywilnym, Warszawa 2008
- Górski A.*, Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia sądu cywilnego, jako podstawa skargi z art. 424(1) KPC, MoP 2005, Nr 20
- Grajewski J.*, w: *J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Kraków 2003
- Gruszczynski B.*, Postępowanie kasacyjne na tle orzecznictwa NSA, w: Materiały na konferencję Sędziów NSA, Warszawa 2004, maszynopis powielony
- Gruszczynski B.*, Skarga kasacyjna w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, ZNSA 2005, Nr 1
- Gruszczynski B.*, w: *B. Dauter, B. Gruszczynski, A. Kabat, M. Niezgodka-Medek*, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, Kraków 2009
- Grzegorzczak P.*, Glosa do wyroku TK z dnia 27.3.2007 r., SK 3/05, PS 2007, Nr 11-12

- Grzegorzczak P.*, Wysłuchanie dłużnika przed sądem drugiej instancji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia w prawie europejskim, *Pal.*, 2009, Nr 3-4
- Grzegorzczak T.*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2003
- Grzegorzczak T.*, w: *T. Grzegorzczak, J. Tylman*, Polskie postępowanie karne, Warszawa 1998
- Gudowski J.*, Kodeks postępowania cywilnego. Tekst - orzecznictwo - piśmiennictwo, Warszawa 2009
- Gudowski J.*, O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego: wczoraj, dziś, jutro, w: *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, pod red. *A. Nowickiej*, Poznań 2005
- Gudowski J.*, Węzłowe problemy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, *PS* 2006, Nr 1
- Gudowski J.*, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. *T. Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2009
- Gudowski J.*, w: *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. *T. Erecińskiego*, t. 2, Warszawa 2002
- Habscheid W.J.*, Cywilnoprocesowe systemy środków odwoławczych w Europie, w: *Jednolitość prawa sądowego cywilnego a jego odrębności krajowe*, pod red. *M. Sawczuka*, Lublin 1997
- Habscheid W.J.*, Verfahren in Zivilsachen Und aktuelle Fragen zum rechtlichen Gehör, w: *Z zagadnień prawa cywilnego, Księga pamiątkowa Profesora Andrzeja Stelmachowskiego* pod red. *M. Sawczuka*, Białystok 1991
- Haczkowska M.*, Zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji w działalności orzeczniczej sądów, *Przegląd Sejmowy* 2005, Nr 1
- Hahn Z.*, Powaga rzeczy osądzonej, *PPC* 1935, Nr 9
- Hanausek S.*, Orzeczenia sądu rewizyjnego w procesie cywilnym, Warszawa 1966
- Hanausek S.*, System zaskarżania orzeczeń sądowych w nowym polskim postępowaniu cywilnym, *Studia Cywilistyczne* 1967, t. IX
- Hanausek S.*, Wady orzeczeń sądowych i ich przyczyny w postępowaniu cywilnym, w: *Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa-Wrocław 1967
- Hanusz A.*, Dowód z dokumentu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi, *PiP* 2009, Nr 2
- Hanusz A.*, Glosa do postanowienia NSA z dnia 8.9.2006 r., II FZ 488/06, *OSP* 2007, Nr 4
- Hanusz A.*, Warunki kontradyktoryjności w postępowaniu przed wojewódzkim sądem administracyjnym, *PS* 2007, Nr 7-8
- Harla G.A.*, Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych, Warszawa 1999
- Hauser M.*, Odpowiednie stosowanie przepisów prawa - uwagi porządkujące, *Przegląd Prawa i Administracji*, t. LXV, Wrocław 2005

- Hauser R.*, Konstytucyjny model polskiego sądownictwa administracyjnego, w: *Polski model sądownictwa administracyjnego*, pod red. *J. Stelmasiaka, J. Niczyporuka i S. Fundowicza*, Lublin 2003
- Hauser R.*, Nieporozumienia wokół charakteru orzeczeń sądów administracyjnych, w: *Ratio est anima legis*. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Janusza Trzcńskiego, pod red. *J. Górala, R. Hausera, J. Repela, M. Zirka-Sadowskiego*, Warszawa 2007
- Hauser R.*, Postępowanie zażaleniowe przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, w: *Materiały na konferencję sędziów NSA*, Serock, 18–19.10.2004
- Hauser R.*, Postępowanie zażaleniowe przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, *ZNSA* 2005, Nr 2–3
- Hauser R.*, U progu reformy sądownictwa administracyjnego, *PiP* 2002, Nr 11
- Hauser R.*, Wprowadzenie dwuinstancyjnego sądownictwa administracyjnego nie uzasadnia rezygnacji z dwuinstancyjnego postępowania administracyjnego, *Casus*, wiosna 2000
- Hauser R.*, Założenia reformy sądownictwa administracyjnego, *PiP* 1999, Nr 12
- Hauser R., Drachal J., Mzyk E.*, Dwuinstancyjne sądownictwo administracyjne, Warszawa–Zielona Góra 2003
- Hauser R., Skoczylas A.*, w: *K. Celińska-Grzegorzczak, R. Hauser, W. Sawczyn, A. Skoczylas*, Postępowanie administracyjne, sądownoadministracyjne i egzekucyjne, Warszawa 2009
- Hauser R., Trzcński J.*, Prawotwórcze znaczenie orzeczeń TK w orzecznictwie NSA, Warszawa 2008
- Hofmański P., Zabłocki S.*, Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych, Kraków 2006
- Hroboni J.*, Uchybienia procesowe i ich skutki, *Polski Proces Cywilny* 1934, Nr 14–15
- Isermann E.*, Kwalifikacje sędziowskie i niezawisłość sędziowska, *ZNSA* 2007, Nr 2
- Izdebski H.*, Sądownictwo administracyjne w Europie, *ZNSA* 2007, Nr 4
- Jagielska M., Wiktorowska A., Wojciechowska K.*, w: *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*. Komentarz, pod red. *R. Hausera i M. Wierzbowskiego*, Warszawa 2011
- Jagielski J.*, *Prawo o cudzoziemcach*, w: *Prawo administracyjne*, pod red. *M. Wierzbowskiego*, Warszawa 2009
- Jagięła J.*, Brak zdolności sądowej lub procesowej – jako podstawa wznowienia postępowania cywilnego, *PS* 2002, Nr 2
- Jakimowicz W.*, Bezpośrednie stosowanie przepisów konstytucji przez organy administracji publicznej, *PPP* 2008, Nr 5
- Jakimowicz W.*, Głos w dyskusji: Reforma sądownictwa administracyjnego w Polsce, *Casus*, wiosna 2002
- Jakimowicz W.*, Wykładnia w prawie administracyjnym, Kraków 2006